

Hej,

Vi har et punkt i dette **Nyhedsbrev nr. 9:**

Vores fredede fællesareal ved Pandehave Å

Jeg modtog en opringen fra Nina Kjær Pedersen, Gribskov Kommune i begyndelsen af marts og gav udtryk for at det lød rigtig spændende med tankerne omkring udvikling af det fredede naturområde, som vi ejer sammen med Dronningmølle Strandpark I-III og at vi meget gerne ville deltage i en dialog med Jer.

Jeg henviste til det kort, som vi fik af Gribskov Kommune om stisystemer i Rusland i september 2013, og gjorde opmærksom på at området langs jernbanen og åen farvemæssigt er en indikation af, at det er meget fugtigt (nærmest moseagtigt) og det derfor ikke bliver slået af de to grundejerforeningers fælles græsslåningsentreprenør Michaels Maskinstation - nok til glæde for dyre og fuglelivet.

Med udgangspunkt i følgende punkter blev der så holdt et fælles møde på området:

1. Åen er idag så ren, at der er set ørreder der og renseanlægget for enden af Fuglevangen bliver jo omdannet til pumpestation i løbet af de kommende 3-4 år, så bækken kun bliver vores områdes naturlige afløb for vores drænsystem.
2. En re-etablering af et mere naturligt forløb af åen og bækken ville nok også gavne området og muliggøre etableringen af naturlige reservoirer (små søer) for at begrænse skader ved eventuelle skybrud? Selvom det ikke i første omgang er omfattet af det projekt, som du vil informere os mere om, så er det nok værd at overveje for Gribskov Kommune?
3. Vores fodboldbane, som er placeret på den højeste del af vores området, bliver slået en gang om året af Michaels Maskinstation og herefter påhviler det de interesserede grundejerne selv at slå græsset.
4. Uden at have afholdt en høring om den fodboldbane, vil jeg tro, at den kunne blive indlemmet i naturprojektet mod, at der blev oprettet en ny på det grønne område nord for jernbanen?
5. For vore grundejer er det naturligvis væsentligt, at adgangen til det rekreative område ikke bliver begrænset. Der er i Roskilde et mindre grønt naturområde tæt på Himmelev, hvor der er skråtstillede selvlukkende hegnslåger, som gør det muligt for adgang for alle at gå igennem (hunde skal naturligvis være i snor for ikke at stresser dyrene) og jeg har ved selvsyn set, at det fungerer rigtig fint.
6. Det er væsentligt for os at brugen af det grønne område **ikke** medfører forøget cyklende og gående færdsel langs vores sommerhusområde. Som aftalt i dag, så håber jeg, at du kan udvirke, at Gribskov Kommunes overvejelser/beslutninger i november 2013 vedrørende cykel og stisystemer på Rusland bliver sendt til os.

Dronningmølle Strandpark I-III svarerede ligeledes positivt på Gribskov Kommunes henvendelse og vi var meget enige om ovennævnte punkter.

Vi har modtaget et udmærket referat fra Nina, som jeg har kopieret her og efterfølgende en mere formel email af den 25. april, som konkluderer at vores fredede fælles område ikke egner sig til yderligere udvikling:

Kære Kjell Nilsson og Jørgen Brøndum,

Tak for jeres interesse i at høre om muligheder for græsningsprojekter på jeres fællesarealer.

Det er nu mit indtryk, at der ikke er den tilstrækkelige velvilje overfor projektet blandt store lodsejere i Pandehave ådal.

Det giver derfor ikke mening at ansøge om Life-midler til forbedring af våde enge ved græsning i et projekt lige nu - sammen med de andre kommuner.

Vi vil derfor ikke kunne tilbyde jer at komme med i et sådant projekt i den forbindelse i nær fremtid.

Det er fortsat muligt for jer at søge NaturErhverv om 100% tilskud til hegn mv. hvis I skulle ønske dyrehold på jeres arealer.

Vi kan også hjælpe med dette, dog ikke inden 1. maj, som fristen er i år.

Der vil også kunne gives tilskud til græsningen.

Med venlig hilsen

*Nina Kjær Pedersen
Biolog*

*Team natur og miljø
Center for plan, klima og trafik, Gribskov Kommune, Rådhusvej 3, 3200 Helsingø, Tlf. 72 49 67 93*

Det har været positivt at notere, at der har været fælles holdning blandt repræsentanterne for de to bestyrelser om at bevare det fælles fredede område, som det er, af hensyn til dyreliv, fauna og grundejere. Vi er jo et dejligt sommerhusområde uden ressourcer til at administrere dyrehold, hverken direkte eller indirekte.

Mange forårs hilsener fra Jeres Bestyrelse

Kjell Nilsson
Formand
Grundejerforeningen Fuglevangen
3120 Dronningmølle

PS: Såfremt nogen ikke ønsker at modtage nyhedsbreve skal man bare skrive til fuglevangen@gmail.com så bliver email adressen fjernet for fremtidige udsendelse af nyhedsbreve. Nyhedsbrevene sendes ud til alle med modtagne email adresser, som blind kopi, dvs. man kan kun se ens egen email adresse, selvom den bliver sendt til rigtigt mange og derfor skulle vores adresseliste ikke umiddelbart kunne misbruges.

Anbefal gerne naboer og genboer som ikke modtager Nyhedsbrevet at sende en mail til fuglevangen@gmail.com, så bliver de føjet til listen.

Nina Kjær Pedersens referat fra møde på fællesarealet den 4. april:

Mulighed for græsning af fællesarealer og LIFE-projekt for enge i Pandehave Ådal.

Kære Kjell Nilsson og Jørgen Brøndum,

Først skal I have tak for, at I vil tage en dialog med os om muligheder for pleje af jeres område og kunne deltage i en tur i området – med så kort varsel.

Her sender jeg mine notater fra vores tur den 4. april 2014 med jer som formænd for Grundejerforeningerne Fuglevangen og Drm. Strandpark I-III om muligheder for græsning af jeres fællesarealer på matr. nr. 1rt og 1y Dronningmølle, Esbønderup. Tilstede fra kommunen var Hans Lassen og jeg.

Samtidig har jeg tilføjet mine overvejelser omkring et eventuelt videre forløb om planlægning af muligheder for græsning.

I oplyste at næste møde i grundejerforeningerne er 1. maj. Vi aftalte at kommunen eventuelt kommer med et oplæg til jeres næste møde, hvis vi har nogle ønsker, der kan drøftes.

I forbindelse med kommunens overvejelser om at gå ind i et EU finansieret LIFE-Nature projekt om forbedring og genskabelse af våde enge med naturtypen rigkær i Pandehave Ådal, er I spurgt om jeres holdning til eventuel græsning af fællesarealer.

Rigkær er artsrige enge, ofte med kalk i undergrunden. Der er ikke rigkær hos jer i dag, men der er sandsynligvis potentiale for at skabe mere artsrige enge med den rigtige pleje, da der sandsynligvis er kalk i undergrunden, muslingeaflejringer mv. fra dengang, der var en fjordarm ind i landet.

Artsdiversiteten for både flora og fauna, vil ofte øges ved ekstensiv afgræsning.

Gribskov Kommune er med i et samarbejde med andre kommuner om en fælles ansøgning om forbedring af rigkær i Natura2000-områder. Derfor har vi mulighed for at ansøge om plejetiltag nu.

Arealernes anvendelse i dag:

Arealerne benyttes meget og muligheden for at færdes med hunde i snor langs stierne har stor betydning for mange beboere. Der er opsat skilte om hund i snor, ved begyndelsen af stiområdet fra Fuglevangen og Drm. Renseanlæg, samt centralt ved stien over ådalen. Samtidig er ridning forbudt på stierne. Fodboldbanen ved Fuglevangen benyttes ikke så meget, men slås hvert forår. Det bliver stillet spørgsmål til, hvor meget rekreativ værdi der er, ved de store åbne våde flader, som er for våde til færdsel en del af året i de sydøstlige dele af området, når hunde alligevel ikke kan løbe frit over arealerne. Færdsel med hund i snor reguleres blandt andet af hensyn til vildtet.

Vi taler lidt om arealets historie og grøften igennem den sydlige del af ådalen langs 1 rt, som ikke var været rensset op længe, måske slet ikke af de nuværende foreninger. Måske er grøften fra dengang, der var landbrug i området. Sommerhusudstyknngen er nok sket engang i 1960-70'erne. Der er tendens til okker udfældning flere steder på mindre arealer i området, domineret af padderokker, og jeg fortæller om min bekymring for at området vil sætte sig mere, med flere okkerudfældninger, hvis man forsøger at dræne yderligere. Vandspejlet i åen

er næsten det samme, som det i grøften, så området vil ikke kunnes drænes meget mere, hvis overhovedet. Området har sandsynligvis sat sig med årene.

Drift/pleje på arealerne i dag

Arealerne slås, hvor det er muligt. Fortrinsvis i den nordøstlige del og centralt i tørre perioder. Det er blevet for vådt at slå i den sydøstlige del. På ældre målebordsblade, ses det, at der har været eng i den sydøstlige del tidligere. Ældre kort kan ses på www.miljoportal.dk.

Lærken

Det nævnes at sanglærken har være mere almindelig i området. Sanglærken trives ikke med høj vegetation, så det er ganske naturligt, hvis der er blevet færre i ådalen i takt med forsumpning og tilgroning med tagrør. Lærken sang fint over de afgræssede enge mod Pandehave Å hos Niels Stokholm, da vi gik turen rundt. Det er samtidig mit indtryk, at lærken generelt er gået tilbage i landet, blandt andet som følge af et mere intensivt landbrug uden udyrkede pletter i markerne. Det vil ikke være et tilstrækkeligt argument for at dræne arealerne. Et ønske om en dræning bør vurderes i forhold til, om det er en bæredygtig forvaltning af arealerne på lang sigt.

Hedelærken findes nok fortsat ved Tegners Museum ifølge N2000-planen for området.

Ønske om en sø:

Det foreslås af repræsentant fra Drm. Strandpark I-III, at man med fordel kunne etablere en reel sø med permanent vandspejl over året - på det areal med periodevis vandspejl i den nordvestlige del af området, langs stien over ådalen og mod nord. Herved kunne tilgroning med tagrør og dunhammer på de vådeste arealer måske holdes nede, hvis søen graves lidt dybere og ikke tørrer så meget ud om sommeren.

Man har tidligere ønsket grøfter langs stien i dette område, for blandt andet at holde stien tør over året. Kommunen vurderede i forbindelse med henvendelsen dengang, at der var beskyttet natur efter naturbeskyttelseslovens på fællesarealerne på de lavest beliggende og vådeste arealer. 'Søen' /vådområdet tørrede dengang ud om sommeren og der var udfældning af okker på jordoverfladen flere steder. I dag hæves stien lidt ca. hvert 3 år af kommunen for at komme over vandspejl i området om vinteren.

Jeg vil gerne ved lejlighed undersøge mulighed for at søge tilskud til en sø hos Naturstyrelsen – men det er ikke udgangspunktet for de tilskud der kan søges til forbedring af enge i N2000-området lige nu.

Forskellige muligheder for græsning og vigtige hensyn til fugle- og dyreliv:

Som udgangspunkt oplevede jeg, at I var glade for de åbne engarealer som de er – med en mosaik af både vådere og tørre arealer. I fortæller at rørhøgen netop er kommet de seneste 3 år, fordi der er en del tagrør i den sydøstlige del. I er også glade for vildtet, som benytter tagrørene som skjulested og vildtet ses ofte i området – også ved færdsel på stierne.

Kommunen anbefalede naturpleje med græsning med kreaturer, på de vådeste arealer, som den bedste metode til at fremme en mere artsrig eng. Hegninger kunne være udenfor stiarealer og dyr kan måske græsse der i kortere perioder, måske tidligt på sæsonen og hen på sensommeren i august. Hvis der græsses tidligt, vil dyrene kunne holde tagrør nede og skabe lys for andre engplanter, insekter, fugleliv mv. Hegn kan måske være delvis mobile og sættes op efter behov, så vildtet kan færdes frit på arealerne i andre perioder. Vildtet kan også springe over hegn og vænne sig til dyr i hegninger.

I var ikke så begejstrede for tanken om kreaturer, pga. evt. problemer med fluer og måske også utryghed for børn. Ved Månehøjen har der tidligere gået kreaturer.

I stedet foreslog I får som mulighed. Eksempelvis på de højere og centralt beliggende arealerne syd for stien over ådalen. Det nævnes, at får nu også skal græsse et engareal ved Månehøjen, øst for ådalen, hvor der tidligere har gået kreaturer. Det er dog vores vurdering, at de våde arealer sydøstligst på jeres arealer i ådalen, er for våde til får.

Der ønskes samtidig holdt en bræmme til vildtet i den østlige del af arealet. Det areal der reelt vil kunne afgræsses med får uden at hegningen går ind over stier i den vestlige del af området, er relativt lille.

Hegninger og færdsel med hund i snor

Nogle repræsentanter fra Fuglevangen har kendskab til arealer, hvor man går med hund i snor gennem hegninger med får, og hvor ejere har andel i fårehold, blandt andet ved Ermelunden i Lyngby. Et andet sted ved Roskilde/Himmelev er der også fællesarealer med får og mulighed for adgang med hund i snor gennem hegningerne. På Heatherhill har man i mange år måttet medtage hund i snor, selvom der er får.

Jeg kan oplyse, at eksempelvis Galloway køer er ret små og kan benyttes til helårsgræsning. Et stort fredet naturareal hvor der er offentlig adgang - også med hund i snor i folde, hvor Galloway græsser, kendes fra Svanninge Bakker på Fyn. Naturstyrelsen har en hjemmeside om området.

Andre tilskudsmuligheder

Der er også mulighed for at søge NaturErhverv om 100% tilskud til hegning i området, som ligger i Natura2000-området Rusland. Ansøgningsfristen for i år er 1. maj. Tilskud til pleje og drift, samt hegning af arealer i N2000-områder forventes også til næste år og muligvis også senere. I er velkomne til at henvende jer til os om fårehegn eller I kan selv ansøge, hvis der opnås enighed om en hegning til får. Det er ganske muligt at overdrev-floraen vil kunne fremmes ved en græsning med får. Tilskuddet er ca. 2000 kr per ha til afgræsning. Vi vil gerne hjælpe jer med en ansøgning og formidling af kontakt til dyreholder, hvis det har interesse. Men det kan nok ikke nås inden 1. maj i år.

I forhold til ansøgning om LIFE-tilskud, til genskabelse af artsrige engarealer, vil det ikke være så relevant lige nu. Men der kan måske søges om græsning af tørre arealer, samtidig med en ansøgning om græsning på de vådere arealer.

Muligheder for LIFE-projekt

Hvis I alligevel skulle ønske at arbejde videre med muligheder for en hegning med kreaturer, er det også en mulighed, at der i et eventuelt LIFE-projekt kan ansøges om flere stier med fundering, da midler også gives til rekreative tiltag i forbindelse med naturpleje. Ligesom der kan ansøges om klaplåger og stenter mv. I forbindelse med en ansøgning om forbedring af engen, kan man også søge om en sø til gavn for frøer, men det bærende tiltag i ansøgningen til LIFE Nature i dette projekt skal være pleje af våde enge (Life Nature70+ er målrettet våde naturtyper i N2000-områder).

Et Life projekt varer 5-7 år og indenfor den periode kan man prøve at afklare muligheder for en afgræsning af jeres våde engarealer, hvis det er noget I synes, vi skal arbejde videre med. Man kan i den forbindelse også undersøge, om der er den optimale afvanding af arealerne i dag, for at muliggøre afgræsning - og få undersøgt om dræning overhovedet er mulig mere, uden at arealerne på sigt sætter sig og i værste fald over tid kommer under vandspejl i åen. Der skal også være et fald fra vest til øst mod åen over ådalen for at arealer kan afvandes yderligere.

Man kan også få lavet en naturplan for området i et LIFE-projekt for rigkær, hvor de samlede hensyn til naturen kan afvejes, så længe I også ønsker at fremme engfloraen. Jeg har talt med en ornitolog Johannes Bang om fuglelivet hos jer. Han mener, at det er muligt at fremme lærken i området ved afgræsning og at den også søger føde på fugtige enge med lav vegetation. Den vil gerne lægge sin rede et tørt sted, men det har I jo også flere steder i den vestlige del af området og mod nordøst. Lærken lever om sommeren også af flere arter af insekter. Insektlivet fremmes ved afgræsningen af enge, da der kommer flere arter af planter i blomst og andre arter af insekter lever også i tilknytning til kreaturer. Samtidig kan der ved græsning skabes nye levesteder for eksempelvis viben, som også er i tilbagegang. Viben er helt afhængig af fluelarver i kokasser. Endelig kan hensyn til rørhøg også imødekommes, hvis man udlægger et areal med tagrør, eksempelvis nærmest åen og 20-30 meter ind i området fra sydøst, hvis det viser sig at den yngler eller er potentiel ynglefugl i området. Det er også muligt den benytter vådområdet i nordvest. Her kan også efterlades en bræmme af rør. Kreaturer græsser ikke på de vådeste arealer alligevel.

Frivilligt at deltage

Det er helt frivilligt om I ønsker at vi skal ansøge om LIFE-midler til hegning mv. af jeres fællesarealer, især på de vådeste dele. Vi hører gerne fra jer snarest herom.

Hvis I mener, det er et forslag, der bør og kan fremlægges til diskussion på jeres møde den 1. maj, fremsender jeg gerne et kort over området, med et skitseforslag til en eventuel hegning med kreaturer. Måske kan I også selv tegne forslag til hegninger ind på det vedlagte kort.

Der kan også være mulighed for at I etablerer et kogræsserlaug, som eks. i Vejle Ådal, hvor byboere og andre i oplandet skiftes til at passe køerne i ådalen en uge ad gangen, men får andel i kødet ved slagting. I vil kunne ansøge om dyr fra EU til at starte et dyrehold i et LIFE-projekt. I et LIFE projekt kan der også være mulighed for at besøge andre ådale i landet og høre om erfaringer med naturpleje her.

Jeg har i forbindelse med forberedelse af LIFE- projektet talt med flere landmænd i området. Niels Stokholm er åben overfor mulighed for at afgræsse jeres engarealer. I kan jo overveje om det var noget man kunne forsøge i en periode. Det er også muligt at arealer stadig kan slås i tørre perioder med maskiner egnet til det.

Hvis køer skal kunne afgræsse jeres arealer, skal de også have nogle højere liggende arealer, at gå op på og hvile sig, som I har centralt og øst for den gennemgående sti mod kysten (nord-syd).

Jeg kan kun anbefale jer at overveje meget, at gå med i et Life-projekt for jeres arealer i ådalen. Muligheder for den optimale naturpleje for engen og vandspejl kan blive undersøgt. I kan med projektet få mulighed for at forsøge med græsning i en periode og se om det giver mening for jer.

Der er mulighed for at kigge på kort med luftfotos på www.Miljoportal.dk – helt tilbage til 1954, og flere kort findes fra perioden 1995 og frem.

Det videre forløb

Hvis I har mulighed for at tage det op på jeres møde, og evt. beslutte om I er interesseret i at få undersøgt muligheder for afgræsning nærmere og gerne forsøge med afgræsning med kreaturer på en del af området, hører jeg gerne om det snarest.

Kommunen skal indsende endeligt forslag til budget for de tiltag vi søger om i Pandehave Ådal inden den 27. juni 2014. Ansøgningen om et LIFE-projekt skal sendes i oktober 2014.

Hvis I tilkendegiver, at I er interesseret i, at vi ansøger om midler, er der senere mulighed for at sige nej tak til konkrete midler til hegn, dyr, nye stier, sø mv. for jeres arealer, hvis I ikke er velvillige overfor projektet. Jeg kan heller ikke på forhånd garantere, at vi vil få midler. En fælles kommunal ansøgning til LIFE forventes dog at stå stærkt. Vi benytter erfarne konsulenter til at hjælpe os med ansøgningen.

Jeg går på påskeferie nu, men I er velkommen til at skrive en mail til mig eller Hans Lassen, hvis der skulle være spørgsmål.

Med venlig hilsen

Nina Kjær Pedersen

Biolog
Natur og Miljø
Gribskov Kommune

Tlf. 72 49 67 93